

Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2004/4

Hans Langenberg

De economie herstelt zich nog altijd uiterst traag. In het vierde kwartaal van 2004 was er geen groei ten opzichte van het voorafgaande kwartaal. Als gevolg van dit moeizame economische herstel verloopt ook het herstel van de arbeidsmarkt erg aarzelend. Het aantal banen van werknemers is in het vierde kwartaal van 2004 verder teruggelopen, al was de afname minder dan in het kwartaal ervoor. Lichtpunt vormde de uitbreiding van het aantal banen in de zakelijke dienstverlening, hetgeen is terug te voeren op een toenemende inschakeling van uitzendkrachten. Ook het aantal vacatures is verder opgelopen, al nam het stijgingstempo af. Het aantal werklozen is licht toegenomen; het aantal WW- en bijstandsuitkeringen is vrijwel stabiel.

1. Werkgelegenheid

In het vierde kwartaal van 2004 was het aantal banen van werknemers 92 duizend lager dan in het overeenkomstige kwartaal van 2003. Dit komt neer op een daling van 1,2

procent. In derde kwartaal van 2004 bedroeg de overeenkomstige daling 109 duizend (1,5 procent).

Ten opzichte van een kwartaal eerder slonk het aantal banen in het vierde kwartaal met 15 duizend (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Het aantal banen daalt vanaf begin 2003. De daling liep op tot en met het eerste kwartaal van 2004. Toen waren er 34 duizend banen minder dan in het voorafgaande kwartaal. Hierna is het banenverlies elk kwartaal afgenomen.

Omgerekend naar arbeidsjaren bedroeg het verlies aan werkgelegenheid in het vierde kwartaal 84 duizend, wat neerkomt op 1,5 procent. Ook in arbeidsjaren was de relatieve afname iets kleiner dan in het derde kwartaal.

De werkgelegenheidsontwikkeling wordt momenteel bepaald door twee ontwikkelingen. Enerzijds vlakt het banenverlies in het bedrijfsleven af, anderzijds is de banengroei in de niet-commerciële dienstverlening vrijwel tot stilstand gekomen. Het aantal banen van werknemers in het bedrijfsleven (totaal minus niet-commerciële dienstverlening) lag in het vierde kwartaal 96 duizend lager dan een jaar

Staat 1
Kerncijfers arbeidsmarkt

	2004		2002			2003				2004			
	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
<i>Stand</i>	<i>Verandering t.o.v. een jaar eerder</i>												
	x 1 000												
Banen van werknemers	7 330*	96*	69*	47*	42*	22*	-8*	-38*	-75*	-107*	-119*	-109*	-92
Arbeidsvolume van werknemers	5 554*	53*	11*	-26*	-46*	-43*	-32*	-63*	-85*	-103*	-104*	-98*	-84
Openstaande vacatures ¹⁾	120	-38	-56	-56	-43	-54	-37	-34	-27	-2	11	28	26
Ontstane vacatures	176	-57	-73	-49	-32	-36	-25	-19	-10	1	28	27	24
Vervulde vacatures	165	-59	-54	-49	-44	-25	-43	-22	-17	-23	15	10	26
Potentiële beroepsbevolking w.v.	10 982*	71*	70*	68*	66*	60*	55*	50*	44*	55*	52*	46*	46*
beroepsbevolking w.v.	7 501*	93*	131*	111*	119*	130*	112*	47*	44*	7*	-1*	17*	1*
werkzaam	7 028*	88*	74*	45*	44*	40*	4*	-34*	-55*	-123*	-91*	-38*	-56*
werkloos	473*	5*	57*	65*	75*	89*	107*	81*	99*	130*	90*	55*	57*
WW-uitkeringen ¹⁾	323	-9	8	20	38	58	68	79	83	74	68	48	37
Instream WW	105	10	22	21	24	28	20	23	18	2	-3	-6	6
Uitstroom WW	97	-3	9	11	7	9	10	12	14	12	8	17	18
<i>Na verwijdering van seizoeninvloeden (indien aanwezig)</i>													
<i>Stand</i>	<i>Verandering t.o.v. een kwartaal eerder</i>												
	x 1 000												
Banen van werknemers	7 328*	18*	8*	7*	7*	0*	-19*	-25*	-31*	-34*	-27*	-18*	-15*
Openstaande vacatures ¹⁾	128*	-4	-21	-14	-6	-12	-1	-22	6	14*	9*	4*	3*
Werkloze beroepsbevolking	492*	0*	25*	39*	11*	14*	43*	14*	28*	45*	4*	-21*	29*
WW-uitkeringen	325*	6	13	7	12	24	26	20	16	11*	22*	0*	3*
Bijstandsuitkeringen van thuiswonenden onder de 65 jaar ¹⁾	337	-2	-2	-1	3	5	2	3	5	3	-1	-3	1*
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ¹⁾²⁾	961	4	3	1	5	-1	-3	-4	-3	-10	-4	-4	-4
Instream arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	20*	-1	-1	-2	2	-2	-3	-2	1	-2	1	-1	2*
Uitstroom arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	21	1	0	1	-1	2	0	0	-1	1	-3	1	-1

¹⁾ Aan het eind van het kwartaal.

²⁾ De arbeidsongeschiktheidsregelingen omvatten WAO, WAZ en Wajong.

eerder. Voor het eerst in anderhalf jaar is dit aantal beneden de 100 duizend gebleven. In de niet-commerciële dienstverlening lag het aantal banen in het vierde kwartaal 4 duizend hoger dan een jaar eerder. Dit steekt schril af bij de enorme werkgelegenheidsgroei uit de periode 2001–2003. Vanaf 1987 zijn er slechts drie kwartalen geweest waarin het aantal banen met minder dan 4 duizend toenam (allen in de periode 1993/1994). Slechts in één van die drie kwartalen daalde het aantal banen.

2. Vacatures

Aan het einde van het vierde kwartaal van 2004 stonden er 120 duizend vacatures open. Dit waren er 26 duizend meer dan jaar eerder. Ten opzichte van het voorafgaande kwartaal steeg het aantal vacatures met 3 duizend (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Het was het vijfde achtereenvolgende kwartaal waarin het aantal vacatures steeg. Wel is de stijging in de voorbije kwartalen steeds verder afgevlakt.

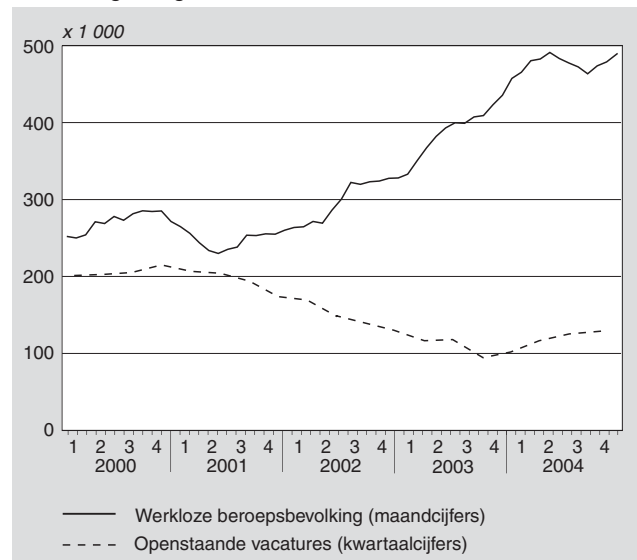
Eind 2004 stonden op de duizend banen 18 vacatures open. Een jaar eerder lag dit aantal op 14.

In het vierde kwartaal ontstonden 176 duizend vacatures. Dit waren er 24 meer dan een jaar eerder. De toename van het aantal ontstane vacatures was iets lager dan in het voorafgaande kwartaal. In het vierde kwartaal werden 165 duizend vacatures vervuld. Dit waren er 26 meer dan een jaar eerder. De stijging van het aantal vervulde vacatures was hoger dan in het voorafgaande kwartaal.

3. Werkloosheid

In het vierde kwartaal van 2004 waren er gemiddeld 473 duizend werklozen, 57 duizend meer dan een jaar eerder. Ten opzichte van het voorafgaande kwartaal steeg het aantal werklozen met 29 duizend (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). De werkloosheid loopt op vanaf 2001. Medio 2004 daalde de werkloosheid een tijd lang, om hierna toch weer verder op te lopen. De werkloosheid vertoonde eind 2004 een trendmatige groei van 5 duizend personen per maand. In het vierde kwartaal was gemiddeld 6,3 procent van de beroepsbevolking werkloos.

1. Werkloze beroepsbevolking en aantal openstaande vacatures, seizoengecorrigeerd

Het aantal WW-uitkeringen lag aan het eind van het vierde kwartaal 37 duizend hoger dan een jaar eerder. De stijging van het aantal WW-uitkeringen lijkt af te vlakken. Voor het derde achtereenvolgende kwartaal lag het aantal WW-uitkeringen op vrijwel hetzelfde niveau (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). De afvlakking van de groei van het aantal WW-uitkeringen is te herleiden tot zowel een dalende instroom als een groeiende uitstroom. Overigens nam de instroom in het vierde kwartaal wel weer wat toe.

Het aantal bijstandsuitkeringen van thuiswonenden onder de 65 jaar kwam eind 2004 uit op 337 duizend. Het aantal bijstandsuitkeringen is vrijwel constant. Er werden er duizend meer van verstrekt dan een kwartaal eerder.

4. Ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid

Aan het eind van het vierde kwartaal van 2004 werden er 961 duizend arbeidsongeschiktheidsuitkeringen verstrekt. Dit zijn er 21 duizend minder dan een jaar eerder. Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen daalt vanaf begin 2003. Het laatste half jaar ligt het dalingstempo vrijwel constant op 4 duizend uitkeringen per kwartaal.

Staat 2 Kerncijfers arbeidsmarkt (vervolg)

	2002				2003				2004			
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
	%											
Volumemutatatie van het BBP ten opzichte van het voorafgaande kwartaal	0,1*	0,4*	0,2*	-0,3*	-0,6*	-0,7*	0,2*	0,7*	0,9*	-0,1*	0,3*	0,0
Ontwikkeling cao-lonen per maand ¹⁾	4,3	3,7	3,4	3,4	3,3	3,0	2,6	2,4	1,8*	1,5*	1,1*	0,9*
Ontwikkeling contractuele loonkosten per maand	4,9	4,2	4,1	4,0	3,9	3,5	3,1	3,0	2,8*	2,6*	2,4*	2,2*
Ontwikkeling consumentenprijzen	3,8	3,3	3,3	2,9	2,4	2,0	2,0	1,9	1,2	1,5	1,1	1,3
Vacaturegraad ²⁾	25	23	16	17	18	18	12	14	18	20	16	18
Werkloosheid	3,9*	3,9*	4,3*	4,2*	5,0*	5,3*	5,3*	5,5*	6,7*	6,5*	6,0*	6,3*
Werkloosheid, na verwijdering van seizoeninvloeden	3,6*	3,9*	4,4*	4,5*	4,7*	5,2*	5,4*	5,8*	6,4*	6,4*	6,2*	6,5*
Ziekteverzuim bij particuliere bedrijven	5,9	5,4	5,0	5,5	5,3	4,7	4,1	4,9	5,1			

¹⁾ Inclusief bijzondere beloningen.

²⁾ Aantal openstaande vacatures op de duizend banen.

Vanwege de overgang op een nieuwe statistiek zijn er nog geen nieuwe cijfers over het ziekteverzuim beschikbaar.

5. Lonen en prijzen

De loonmatiging houdt nog altijd aan. De cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen zijn in het vierde kwartaal van 2004 met 0,9 procent gestegen ten opzichte van het jaar ervoor. Het was voor het eerst in de recente periode van loonmatiging dat de stijging beneden de 1 procent bleef. De cao-loonstijging loopt terug sinds begin 2002. Over heel 2001 bedroeg de stijging nog 4,3 procent. Het cijfer over het vierde kwartaal is gebaseerd op 65 procent van alle cao's. Ongeveer acht van de tien werknemers valt onder een cao.

De laagste cao-loonstijging kenden de overheid en de gesubsidieerde sector. Hier stegen de cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen in het vierde kwartaal met respectievelijk 0,2 en 0,1 procent ten opzichte van het jaar ervoor. Bij particuliere bedrijven stegen de cao-lonen in diezelfde periode met 1,3 procent.

De contractuele loonkosten per maand stegen in het vierde kwartaal met 2,2 procent ten opzichte van een jaar eerder. Hiermee loopt ook de loonkostenstijging verder terug. Door verhoging van de werkgeverspremies voor pensioen, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid, is de contractuele loonkostenstijging nog altijd hoger dan de cao-loonstijging. In het vierde kwartaal van 2004 lagen de consumentenprijzen gemiddeld 1,3 procent hoger dan een jaar eerder. Dit betekent een kleine toename van de nog altijd lage inflatie. In het derde kwartaal bedroeg de overeenkomstige prijsstijging 1,1 procent.

6. Conjunctuur

In het vierde kwartaal van 2004 lag het volume van het bruto binnenlands product (BBP) 1,6 procent hoger dan een jaar eerder. Ten opzichte van het voorafgaande kwartaal kende het vierde kwartaal geen groei (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Na een periode van krimp begon de economie eind 2003 weer te groeien. In het eerste kwartaal van 2004 steeg het volume van het BBP met 0,9 procent ten opzichte van het kwartaal ervoor. Een dergelijke groei werd in de navolgende kwartalen van 2004 niet geëvenaard.

De uitvoer van goederen en diensten blijft doorgroeien. In het vierde kwartaal van 2004 werd 8,4 procent meer uitgevoerd dan een jaar eerder. De investeringen in vaste activa blijven vooralsnog achter. Zij stegen met 3,0 procent. Deze groei was wel hoger dan in het voorafgaande kwartaal. De zwakste schakel in het economisch herstel vormen de consumptieve bestedingen. Deze bleven in het vierde kwartaal steken op het niveau van een jaar eerder.

7. Verschillen tussen bedrijfstakken

In het vierde kwartaal van 2004 is het banenverlies van het bedrijfsleven (op jaarbasis) voor het eerst sinds begin 2003

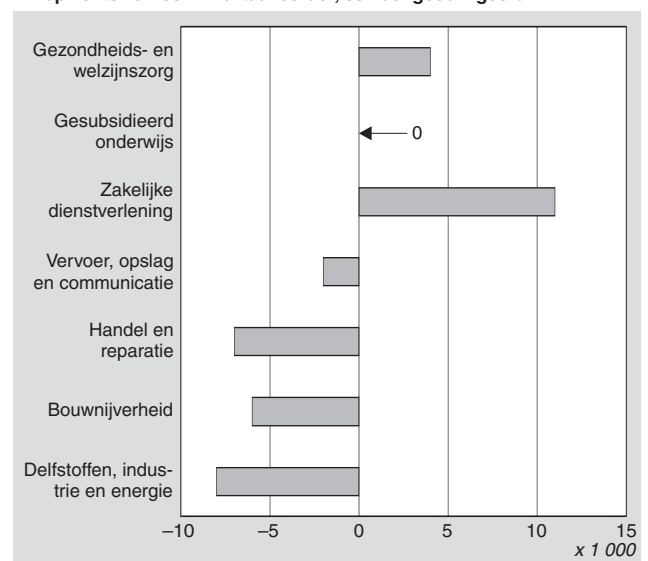
beneden de 100 duizend gebleven. Voor het eerst sinds 2001 lag het aantal banen in de zakelijke dienstverlening hoger dan een jaar eerder. Het aantal banen steeg hier in een jaar tijd met 9 duizend. Ten opzichte van een kwartaal eerder groeide het aantal banen in de zakelijke dienstverlening met 11 duizend (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Van het tweede op het derde kwartaal groeide het aantal banen hier al met 9 duizend. De groei is vooral te danken aan een toename van het aantal uitzendkrachten, traditioneel het eerste teken van herstellende werkgelegenheid.

Buiten de zakelijke dienstverlening is er in het bedrijfsleven geen enkele bedrijfstak waar het aantal banen is toegenomen. Wel is het banenverlies bij de financiële instellingen vrijwel tot stilstand gekomen. In de industrie is het banenverlies nog altijd hoog, al lijkt het licht af te vlakken. In het vierde kwartaal bedroeg de daling op jaarbasis 33 duizend; in het eerste kwartaal van 2004 bedroeg het banenverlies nog 38 duizend. De afname van het aantal banen in de meeste overige takken van het bedrijfsleven was vergelijkbaar met die in het derde kwartaal. In de handel is het aantal banen in een jaar tijd met 30 duizend gedaald, in de bouwnijverheid met 21 duizend.

In de niet-commerciële dienstverlening is de banengroei (op jaarbasis) verder afgevlakt. Van de bedrijfstakken binnen de niet-commerciële dienstverlening kende in het vierde kwartaal alleen de zorg nog groei. Het aantal banen bij het openbaar bestuur daalde in het vierde kwartaal van 2004 met 11 duizend ten opzichte van een jaar eerder. Hier is sprake van een oplopend banenverlies. In het onderwijs kwam de langdurige groei van het aantal banen tot stilstand. In de zorgsector nam de groei van de werkgelegenheid verder af. Er waren hier nog maar 17 duizend banen meer dan een jaar eerder.

Het aantal openstaande vacatures in het bedrijfsleven lag aan het eind van het vierde kwartaal 22 duizend hoger dan een jaar eerder. Het aantal vacatures loopt op in vrijwel alle bedrijfstakken, ook die binnen de niet-commerciële dienstverlening. Verreweg de grootste stijging vond plaats in de zakelijke dienstverlening. Hier waren 10 duizend vacatures meer dan een jaar eerder. Andere bedrijfstakken

2. Mutatie aantal banen van werknemers: vierde kwartaal 2004 ten opzichte van een kwartaal eerder, seizoengecorrigeerd

waar het aantal vacatures oploopt zijn de handel, de horeca en de bouwnijverheid.

Dat het aantal vacatures binnen de niet-commerciële dienstverlening aan het einde van 2004 weer enigszins oploopt is opvallend. In 2003 liep het aantal vacatures hier sterk terug.

8. Verschillen tussen demografische groepen

Het aantal werkloze mannen is in het vierde kwartaal gestegen met 24 duizend ten opzichte van een jaar eerder. Deze toename is iets lager dan in het derde kwartaal. Het aantal werkloze vrouwen steeg in het vierde kwartaal met 33 duizend. Deze toename is juist iets hoger dan in het derde kwartaal. Van het mannelijke deel van de beroepsbevolking was in het vierde kwartaal gemiddeld 5,6 procent werkloos, van het vrouwelijke 7,3 procent.

Het aantal banen dat door mannen wordt bezet nam in een jaar tijd af met 74 duizend, het aantal banen dat door vrouwen wordt bezet met 18 duizend. Voor beide seksen is er sprake van een afvallend banenverlies. De afname komt overeen met 1,8 procent voor mannen en 0,5 procent voor vrouwen. Nog altijd verliezen beide seksen banen in het

bedrijfsleven en komen er (alleen) voor vrouwen banen in de niet-commerciële dienstverlening bij. Het banenverlies in het bedrijfsleven bedroeg 61 duizend voor mannen en 34 duizend voor vrouwen. Onder beide seksen vlakke het verlies iets af. In de niet-commerciële dienstverlening verloren de mannen 13 duizend banen, en kwamen er voor vrouwen 16 banen bij. Het banenverlies voor mannen nam hier toe, terwijl de banengroei voor vrouwen afnam.

De verdere stijging van de werkloosheid in het vierde kwartaal betrof mensen van alle leeftijdsgroepen. Het aantal werkloze jongeren (15–24 jaar) steeg in een jaar tijd met 23 duizend, het aantal werklozen van middelbare leeftijd (25–44 jaar) met 10 duizend, het aantal oudere werklozen met 24 duizend. Alleen voor de oudste leeftijdscategorie was de stijging iets hoger dan in het derde kwartaal. De jeugdwerkloosheid (15–24-jarigen) kwam in het vierde kwartaal uit op gemiddeld 13,1 procent. Onder mensen van middelbare leeftijd (25–44 jaar) en ouderen (45–64 jaar) bedroeg de werkloosheid respectievelijk 5,8 en 4,9 procent.

Sociaal-economische kerncijfers

	Basis c.q. eenheid	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1. Werkgelegenheid							
Werkzame personen	1 000	7 946	8 124	8 291	8 325*	8 294*	.
Werknemers	1 000	6 798	6 969	7 124	7 166*	7 141*	.
Zelfstandigen	1 000	1 148	1 155	1 167	1 159*	1 153*	.
Banen van werknemers	1 000	7 113	7 285	7 424	7 486*	7 462*	.
Landbouw en visserij	1 000	120	118	124	124*	123*	.
Industrie en bouwnijverheid	1 000	1 509	1 528	1 533	1 509*	1 463*	.
Commerciële dienstverlening	1 000	3 356	3 470	3 523	3 519*	3 457*	.
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	2 127	2 169	2 245	2 333*	2 419*	.
Mannen	1 000	4 056	4 121	4 160	4 171*	4 120*	.
Vrouwen	1 000	3 056	3 164	3 264	3 315*	3 343*	.
Vacatures	1 000	172	203	197	149	109	118
Landbouw en visserij	1 000	3	3	3	3	2	3
Industrie en bouwnijverheid	1 000	37	47	41	28	17	17
Commerciële dienstverlening	1 000	94	110	106	76	59	67
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	37	42	47	42	32	31
2. Beroepsbevolking en werkloosheid							
Beroepsbevolking	1 000	7 069	7 187	7 314	7 427*	7 510*	7 516*
Mannen	1 000	4 233	4 275	4 317	4 358*	4 368*	4 335*
Vrouwen	1 000	2 836	2 912	2 997	3 069*	3 142*	3 181*
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 768	6 917	7 062	7 125*	7 114*	7 037*
Mannen	1 000	4 105	4 161	4 209	4 211*	4 162*	4 088*
Vrouwen	1 000	2 663	2 755	2 853	2 914*	2 952*	2 949*
Werkloze beroepsbevolking	1 000	301	270	252	302*	396*	479*
Mannen	1 000	128	114	109	147*	206*	247*
Vrouwen	1 000	173	157	143	155*	190*	233*
Werkloze beroepsbevolking	%	4,3	3,8	3,4	4,1*	5,3*	6,4*
Mannen	%	3,0	2,7	2,5	3,4*	4,7*	5,7*
Vrouwen	%	6,1	5,4	4,8	5,0*	6,1*	7,3*
3. Sociale zekerheid							
WW-uitkeringen	1 000	223	189	166	204	287	.
Algemene bijstandswet, periodiek	1 000	363	335	322	320	336	.
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	1 000	926	957	981	993	982	.
WAO-uitkeringen	1 000	746	772	794	802	787	.
Wajong-uitkeringen	1 000	124	127	130	134	138	.
WAZ-uitkeringen	1 000	57	58	57	57	57	.
Ziekteverzuim particuliere bedrijven	%	5,4	5,5	5,4	5,4	4,8	.
4. Loon en loonkosten							
Verdiende lonen per maand van voltijdwerknemers	euro	2 323	2 398	2 561	2 665	2 754	.
Landbouw en visserij	euro	1 868	1 959	2 073	2 091	2 204	.
Industrie en bouwnijverheid	euro	2 230	2 287	2 451	2 545	2 628	.
Commerciële dienstverlening	euro	2 330	2 403	2 556	2 662	2 751	.
Niet-commerciële dienstverlening	euro	2 468	2 566	2 741	2 849	2 936	.
Cao-lonen per uur (incl. bijzondere beloningen)	2000=100	96,8	100	104,4	108,2	111,2	112,7*
Particuliere bedrijven	2000=100	96,8	100	104,2	107,8	110,7	112,4*
Gesubsidieerde sector	2000=100	96,6	100	105,2	109,6	112,8	113,4*
Overheid	2000=100	97,0	100	104,4	109,0	112,5	113,2*
5. Inkomen, consumptie en vermogen							
Besteedbaar inkomen per huishouden	1 000 euro	.	.	27,3*	28,2*	.	.
Eenpersoonshuishouden	1 000 euro	.	.	15,9*	16,4*	.	.
Meerpersoonshuishouden	1 000 euro	.	.	33,0*	34,2*	.	.
Dynamische koopkrachtverandering van personen	%	1,2	2,0
Bestedingen per huishouden	1 000 euro	.	24,4	.	.	27,4*	.
Consumptie (volumemutatie per persoon)	%	.	2,8*	0,4*	0,7*	-1,4*	0,1*
Vermogen per huishouden	1 000 euro	93	108	113*	.	.	.
Consumentenprijsindex (alle huishoudens)	2000=100	.	100	104,2	107,6	109,9	111,2